

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

گروه علوم سیاسی

پایان نامه برای کارشناسی ارشد در رشته روابط بین الملل

عنوان:

تحولات کردستان عراق (۲۰۱۲-۲۰۰۳) و تأثیر آن بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران

استاد راهنما

دکتر محمد ولی مدرس

استاد مشاور

دکتر غلامرضا کریمی

دانشجو

مهدی پوراسلامی

اسفند ۱۳۹۱

تقدیر و تشکر

نظر به این که قدردانی و پاسِ زحمت خیرخواهان و نیکوکاران امری فطری است و برگشت آن به شکر خداوند متعال می‌باشد؛ لذا لازم دانسته از راهنمایی‌های گران‌قدر استاد، جناب دکتر محمد ولی مدرس، و مشاوره‌های راه‌گشای استاد، دکتر غلامرضا کریمی‌کمال تشکر را داشته باشم. همچنین حمایت‌های بی‌منت پدر و مادر مهربانم را نیز ارج می‌نهم و ادای پاداش همه این عزیزان را، به عطای صاحب آیات نور، خداوند جلیل، واگذار می‌کنم.

نقدیم به آستارا مقرر

حضرت نامن الحجج علی بن موسی الرضا علیه السلام نحمیه و التنا

اگر تورا گذری بر مقام ما افتد

همای اوج سعادت به دام ما افتد

اگر ز روی تو عکس به جام ما افتد

حباب وار براندازم از نشاط کلاه

بُود که پرتو نوری به بام ما افتد

شبی که ماه مُراد از افق شود طالع

کی اتفاق مجال سلام ما افتد (حافظ)

به بارگاه تو چون باد را نباشد بار

چکیده

منطقه کردستان عراق به دلیل موقعیت منحصر به فرد ژئوپلتیک به عنوان یکی از مهمترین مناطق خاورمیانه شناخته می شود که پس از جنگ ۲۰۰۳ عراق و ایجاد حکومت خودمختار در آن آستن رخدادهایی بوده است که هرکدام از آن ها به شکلی بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران تأثیر داشته است. این پژوهش تحولات منطقه کردستان عراق را به دو دلیل عمده مورد توجه قرار داده است، اول به جهت حضور گسترده اسرائیل و فعالیت های وسیع آن در کردستان عراق پس از سقوط صدام، که این مسئله با توجه به سابقه طولانی مدت فعالیت اسرائیل در کردستان عراق نقش عمده ای در برهم زدن توازن امنیتی این حوزه و در نتیجه تهدید امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران دارد و دوم تقویت ناسیونالیسم قومی در مناطق کردنشین ایران به دنبال تصویب حکومت ناحیه ای در کردستان عراق می باشد که پیامد آن می تواند گسترش خواسته های قومی کردهای ایران از دولت مرکزی باشد. از این روی پژوهش حاضر در پی پاسخگویی به این پرسش است که تحولات اخیر کردستان عراق چه تأثیرات امنیتی را بر جمهوری اسلامی ایران خواهد گذاشت؟ نگارنده بر این اعتقاد است که، حضور اسرائیل در کردستان عراق و سابقه فعالیت های آن نشان داده است که این رژیم، برای به چالش کشیدن امنیت جمهوری اسلامی ایران و زمینه سازی برای تضعیف فعالیت های کشورمان راههای متفاوتی را برگزیده و این اقلیم به لحاظ هم مرزی با ایران و نیز وجود برخی نیروهای معارض کرد می تواند بستری مناسب را برای اقدام علیه امنیت ملی کشورمان را فراهم آورد. و از سوی دیگر به لحاظ تأثر قومیتی کردهای ساکن در ایران از کردهای عراق فضا برای برخی درخواست ها در بهترین حالت و تعارض و درگیری بین کردهای ایران با حکومت مرکزی در بدترین حالت، را فراهم می آورد.

واژگان کلیدی: ایران، اسرائیل، کردستان عراق، قومیت، امنیت

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
مقدمه.....	۱
۱- بخش اول: کلیات	۸
فصل اول: قوم و قومیت.....	۹
۱-۱ تعریف قومیت.....	۱۰
۱-۲ شاخص های قومی.....	۱۰
۱-۳ چستی هویت.....	۱۱
۱-۴ ناسیونالیسم قومی.....	۱۲
۱-۵ عوامل گسترش هویت قومی.....	۱۳
۱-۸ قومیت و قوم گرایی در ایران.....	۱۴
۱-۹ ویژگیهای اقوام ایرانی.....	۱۶
فصل دوم: موقعیت ژئوپلتیک و پیشینه تاریخی کردها.....	۱۷
۲-۱ هویت کردها.....	۱۸
۲-۲ زبان کردها.....	۱۹
۲-۳ جمعیت کردها.....	۲۰
۲-۴ ویژگیهای مذهبی کردها.....	۲۰
۲-۵ موقعیت جغرافیایی کردها.....	۲۲
۲-۶ موقعیت جغرافیای انسانی و اقتصادی کردستان عراق.....	۲۳

۲۴.....	۲-۷ منابع طبیعی کردستان.....
۲۵.....	۲-۸ مهمترین احزاب کردستان عراق.....
۲۵.....	۲-۸-۱ اتحادیه میهنی کردستان.....
۲۵.....	۲-۸-۲ حزب دموکرات کردستان عراق.....
۲۶.....	۲-۸-۲-۱ ساختار حزب دموکرات کردستان عراق.....
۲۷.....	۲-۸-۲-۲ «پیش مرگه ها» و «آسایش» نیروهای نظامی و امنیتی کردستان.....
۲۸.....	فصل سوم: تاریخچه کردها.....
۲۹.....	۳-۱ کردها پیش از اسلام.....
۲۹.....	۳-۱-۱ کردها در دوره باستان.....
۲۹.....	۳-۱-۲ کردها در زمان ساسانیان.....
۳۰.....	۳-۲ کردها در زمان اعراب.....
۳۰.....	۳-۳ کردها پس از اسلام.....
۳۱.....	۳-۳-۱ حضور سیاسی اکراد.....
۳۲.....	۳-۳-۱-۱ حکومت صلاح الدین ایوبی.....
۳۳.....	۳-۴ کردها در دوران صفوی و عثمانی.....
۳۳.....	۳-۵ کردها از دوره نادرشاه تا قبل از پهلوی.....
۳۵.....	فصل چهارم: تاریخ جنبشهای کردی در عراق.....
۳۶.....	۴-۱ خیزش شیخ عبیدالله.....
۳۶.....	۴-۲ حرکت شیخ محمود برزنجی.....

- ۳-۴ تصویب معاهده سور..... ۳۷
- ۴-۴ تصویب معاهده لوزان..... ۳۸
- ۴-۵ خیزش مصطفی بارزانی همزمان با آغاز حکومت بعث عراق..... ۳۸
- ۴-۶ سرنگونی عبدالکریم قاسم و به حکومت رسیدن عارف..... ۳۹
- ۴-۷ موافقت نامه اکراد با حزب بعث..... ۴۰
- ۴-۸ حکومت صدام حسین و جنبش کردی..... ۴۱
- ۴-۸-۱ کشتار بی سابقه کردها..... ۴۲
- ۴-۸-۲ مقدمات حکومت خود مختار..... ۴۳
- ۴-۸-۲-۱ تصویب منطقه پرواز ممنوع..... ۴۳
- ۴-۸-۲-۲ آغاز انتخابات محلی در کردستان عراق..... ۴۴
- ۴-۸-۲-۳ کردهای عراق از ۱۹۹۲ تا سقوط صدام..... ۴۴
- ۴-۸-۲-۴ ساختار دولت محلی کردستان پس از سقوط صدام..... ۴۶
- فصل پنجم: کردهای ایران..... ۴۸
- ۵-۱ شهرهای کرد نشین ایران..... ۴۹
- ۵-۲ سابقه تحركات سیاسی کردهای ایران..... ۵۰
- ۵-۲-۱ جنبش کردی ایران در زمان حکومت پهلوی..... ۵۰
- ۵-۲-۱-۱ تشکیل جمهوری مهاباد..... ۵۱
- ۵-۲-۱-۲ جنبش کردی پس از پیروزی انقلاب اسلامی..... ۵۲
- بخش دوم: روابط اسرائیل با کردهای عراق..... ۵۵

فصل ششم: پیشینه روابط اسرائیل با کردهای عراق.....	۵۷
۱-۶ آغاز روابط اسرائیل با کردهای عراق.....	۵۸
۲-۶ حضور بارزانی در فلسطین اشغالی.....	۶۰
۳-۶ گسترش فعالیت صهیونیست ها در کردستان عراق.....	۶۰
۴-۶ امضای قرار داد الجزایر و کاهش روابط صهیونیست ها با اکراد.....	۶۱
۵-۶ روابط کردستان و اسرائیل پس از ۱۹۹۱.....	۶۲
۶-۶ گسترش روابط پس از جنگ ۱۹۹۱ خلیج فارس.....	۶۳
فصل هفتم: کمکهای اسرائیل به اکراد.....	۶۵
۱-۷ همکاری اطلاعاتی.....	۶۶
۲-۷ همکاری تسلیحاتی.....	۶۶
۳-۷ آموزش نظامی.....	۶۸
فصل هشتم: فعالیت های اطلاعاتی-امنیتی رژیم صهیونیستی پس از سقوط صدام (۲۰۰۳).....	۷۰
۱-۸ جاسوسی و خرابکاری.....	۷۱
۲-۸ تسلیح و آموزش کردها.....	۷۱
۳-۸ خرید ملک و زمین.....	۷۲
فصل نهم: اهداف اسرائیل از حضور در عراق.....	۷۴
۱-۹ تلاش برای تجزیه عراق.....	۷۵
۲-۹ ایجاد اهرم فشار علیه ایران از طریق تجهیز کردها.....	۷۵
۳-۹ تقویت استراتژی پیرامونی.....	۷۷

- ۴-۹ کنترل و نظارت بر کشورهای منطقه طرح «B»..... ۷۹
- ۵-۹ کنترل جریانات فکری در خاورمیانه..... ۸۲
- ۶-۹ کسب منبع آب مستمر ۸۳
- ۷-۹ تأمین نفت..... ۸۵
- ۸-۹ تقویت ناسیونالیسم های غیر عربی..... ۸۶
- ۹-۹ فعالیت های اقتصادی..... ۸۶
- ۱-۹-۹ شرکت های فعال صهیونیستی در عراق..... ۸۷
- بخش سوم: تأثیرات قومیتی تحولات کردستان عراق بر کردهای ایران..... ۹۰
- فصل دهم: مؤلفه ها و ظرفیت های تأثیر گذاری کردهای عراق بر کردهای ایران..... ۹۱
- ۱-۱۰ جایگاه کرد ها در قانون اساسی عراق (۲۰۰۵)..... ۹۲
- ۱-۱-۱۰ روند تصویب قانون اساسی..... ۹۲
- ۱-۱-۱-۱۰ نقش اقوام و مذاهب در تدوین قانون اساسی..... ۹۲
- ۲-۱۰-۱ حقوق قومی در قانون اساسی عراق..... ۹۳
- ۲-۱۰ منابع غنی نفت کردستان عراق..... ۹۵
- ۳-۱۰ موقعیت ژئوپلیتیکی کردستان عراق..... ۹۵
- ۴-۱۰ میراث مشترک کردی..... ۹۶
- فصل یازدهم: زمینه های تأثیر گذاری تحولات کردستان عراق بر کردهای ایران..... ۹۹
- ۱-۱۱ تأثیر روانی..... ۱۰۰
- ۲-۱۱ تأثیر سیاسی..... ۱۰۲

۱۰۷.....	۱۱-۳ تأثیر امنیتی.....
۱۰۸.....	۱۱-۴ حمایت از مخالفان کرد کشورهای پیرامون.....
۱۱۰.....	۱۱-۵ گسترش قاچاق.....
۱۱۱.....	نتیجه.....
۱۱۳.....	منابع.....
۱۲۴.....	ضمیمه.....

مقدمه

بیان مسئله:

منطقه کردستان عراق به عنوان هارتلند خاورمیانه، به لحاظ ژئوپلیتیک محل تلاقی و پیوند اقوام ترک، فارس و عرب (سامی) می باشد. این محل بیش از یک سده است که، آرزوی کسب خود مختاری و استقلال را در سر می پروراند و کردها برای رسیدن به این ایده آل گامهای بلند و هزینه های زیادی را برداشته و متحمل شده اند، که این مسئله گویای انگیزه بالای اکراد برای نیل به این اهداف می باشد.

این انگیزه در کنار دغدغه های مشترک کرد های منطقه و نیز مؤلفه پیوند احساس هویت مشترک و در نتیجه تقویت ناسیونالیسم قوم کرد سالیان زیادی است که، تمامیت ارضی کشور های عراق، ترکیه و سوریه را با چالش مواجه کرده است. به نحوی که ترکیه و عراق با داشتن جمعیت زیادی از اکراد سالیان زیادی است که، درگیر جنگ قومیتی بوده اند، و سوریه نیز با دارا بودن جمعیتی در خور توجه از اکراد در کشور خود همواره در پی خاموش کردن صدای آنان بوده و ایران نیز در این زمینه با برخی نا آرامی ها - البته نه به شدت کشورهای سابق الذکر- رو برو بوده است.

با حمله ایالت متحده به عراق در سال ۲۰۰۳ و اشغال این کشور از سوی این کشور و کشورهای ائتلاف و در نتیجه باز شدن فضای سیاسی-امنیتی عراق، این کردها بودند که با بارش گرفتن بارقه های امید فضا را برای نیل به اهداف خود در راستای کسب استقلال را فراهم شده، برآورد کردند. آنان با تلاش برای به دست گرفتن نقش های کلیدی در حکومت جدید عراق، پایه های خود مختاری را چه به لحاظ احساسی با ذکر سوابق مبارزاتی خود و چه به لحاظ قانونی با گنجاندن اختیارات وسیع در قانون اساسی جدید عراق؛ گامهای بلندی را برای تحقق اهدافشان را برداشتند. و تحقق این امر معادلات این منطقه را با تغییراتی مواجه نموده است.

پیشینه تحقیق:

در رابطه با سیاست های اسرائیل در کشورهای دیگر از جمله خاورمیانه برخی نویسندگان خارجی همچون "بلک یان" در "کتاب جنگ های نهانی اسرائیل" و نیز افرادی همچون "محمد تقی پور" در کتاب "استراتژی پیرامونی اسرائیل" مطالبی را در مورد اهداف و برنامه های این رژیم بیان می کنند و در رابطه با حضور اسرائیل در کردستان "خسروی" و "میر محمدی" در "کتاب خاورمیانه ۲" به موضوعاتی در رابطه با فعالیت های اسرائیل در اقلیم کردستان اشاره می کنند.

اما در رابطه با موضوعات قومیت کرد در ایران "احمدی" در کتاب "قومیت و قوم گرایی در ایران" مطالبی در مورد قوم کرد، صرف نظر از تبعات تحرکات آنان را اشاره می کند و "جلایی پور" در رابطه با علل تداوم بحران در کردستان مسائلی در مورد بررسی قرار می دهد.

اهمیت موضوع:

اهمیت بحث در این موضوع محقق است که، گسترش اختیارات کردستان عراق به لحاظ قانونی، پتانسیل های مالی و منابع استراتژیک غنی نفت، روابط خارجی این سرزمین با قدرت های فرا منطقه ای داعیه های قدیمی این اقلیم، مبنی بر ایجاد کردستان بزرگ؛ همگی زمینه ساز تهدیداتی را برای کشورمان فراهم کرده است.

اقلیم کردستان عراق با گذشته پر فراز و نشیب درگیری های زیادی را پس از جنگ اول جهانی با حکومت مرکزی داشته است، از این رو آنان از گذشته برای کسب حمایت تسلیحاتی به دنبال پیدا کردن همپیمان، تلاش وافری را انجام دادند، اما در جلب نظر کشورها و اقوام همسایه ناکام مانده اند. لذا برای تقویت جبهه خود زمینه همکاری با رژیم صهیونیستی را مناسب دیده و برای تأمین نیازهای تسلیحاتی و لجستیکی خود به این رژیم متکی شدند و رژیم صهیونیستی نیز با برآورد راهبردی منطقه مورد بحث، آن منطقه را برای تحقق «استراتژی پیرامونی» فضا را برای حضور و نفوذ در این منطقه مغتنم شمرده و در طول زمان، فعالیت خود را در این حوزه جغرافیایی را گسترش داده است؛ به نحوی که این فعالیت ها پس از تحولات اخیر عراق تقویت شده است.

باتوجه به دشمنی دیرینه جمهوری اسلامی ایران با این رژیم، آنان با استفاده از فضای کردستان عراق دست به اقداماتی ضد امنیتی علیه جمهوری اسلامی ایران زده و برای رسیدن به اهداف خود در راستای دشمنی با ایران اقدام به جاسوسی، ترور و خرابکاری کرده اند.

روی دیگر اهمیت این موضوع، مسئله تقویت احساسات ناسیونالیسم قومی در بین اکراد منطقه به خصوص در بین کردهای ساکن در کشورمان و احساس پیوند بیش از پیش با اکراد اقلیم کردستان عراق پس گسترش اختیارات و احتمال استقلال آن اقلیم می باشد.

لازم به ذکر است که وجود هدف نسبتاً مشترک بین گروهی از افراد، همزاد پنداری را بین فرد فرد آن گروه تقویت می کند و در نتیجه انگیزه را برای رسیدن به آن هدف تقویت می شود.

قومیت مشترک بین کردهای ایران و کردهای عراق و زمینه مشترک آنها در مقوله هویت قومی تهدیداتی را پس از تحولات اخیر کردستان ایجاد کرده است.

شادی و پایکوبی کردهای ایران پس از انتخاب طالبانی به ریاست جمهوری عراق و نیز تصویب قانون اساسی عراق مشتمل بر، به رسمیت شناختن حقوق قومیتی این شائبه را القا کرده است که، این مسئله با تحریک احساسات قوم گرایانه فضای ملتهب گونه ای را در مناطق کرد نشین کشورمان ایجاد کند.

نوآوری پژوهش:

در این موضوع افرادی همچون حافظ نیا و پیشگاهی فرد، مقالاتی را به رشته تحریر در آورده اند. اما هر یک از آن ها از منظری خاص به این مسئله نگاه کرده است. حافظ نیا از منظر ژئوپلتیکی و پیشگاهی فرد از منظر تطبیقی قوانین جمهوری اسلامی ایران با قانون اساسی عراق مبنی بر حقوق قومیت ها مسئله را مورد بررسی قرار داده است، اما این پژوهش سعی کرده است با تجمیع این ابعاد از سویی و نیز بررسی تهدیدات امنیتی ناشی از حضور اسرائیل در این منطقه از سویی دیگر، مسئله را مورد بررسی قرار دهد.

سؤال اصلی:

این پژوهش در پی پاسخگویی به این پرسش است که تحولات اخیر کردستان عراق چه تأثیرات امنیتی بر جمهوری اسلامی ایران خواهد گذاشت؟

فرضیه پژوهش:

با توجه به نفوذ اسرائیل در منطقه کردستان عراق از سویی و نیز تأثیر پذیری کردهای ایران از کردهای عراق از سوی دیگر فرضیه پژوهش بدین نحو تدوین می شود که تحولات اخیر کردستان عراق امنیت جمهوری اسلامی ایران را با چالش مواجه خواهد کرد.

روش تحقیق:

بر روش تحقیق در این پژوهش مبتنی بر روش علی-تبیینی است.

سازماندهی پژوهش:

این پژوهش در سه بخش ارائه می گردد؛ در بخش اول کلیات بحث مربوط به ماهیت، وضعیت جغرافیایی و پیشینه تاریخی کردها و نیز تعریف هویت و قومیت در رابطه با قوم کرد بیان می شود و در بخش دوم ابعاد و سابقه حضور اسرائیل در کردستان عراق و نیز اهداف و فعالیت های این رژیم در اقلیم مذکور مورد بحث و بررسی قرار می گیرد و در بخش سوم ابعاد تأثیر پذیری اکراد ایران از کردهای عراق و نیز پیامد های امنیتی این تحولات بر جمهوری اسلامی ایران مورد مذاقه قرار خواهد گرفت

بیان مسئله:

منطقه کردستان عراق به عنوان هارتلند خاورمیانه، به لحاظ ژئوپلیتیک محل تلاقی و پیوند اقوام ترک، فارس و عرب (سامی) می باشد. این محل بیش از یک سده است که، آرزوی کسب خود مختاری و استقلال را در سر می پروراند و کردها برای رسیدن به این ایده آل گامهای بلند و هزینه های زیادی را برداشته و متحمل شده اند، که این مسئله گویای انگیزه بالای اکراد برای نیل به این اهداف می باشد.

این انگیزه در کنار دغدغه های مشترک کرد های منطقه و نیز مؤلفه پیوند احساس هویت مشترک و در نتیجه تقویت ناسیونالیسم قوم کرد سالیان زیادی است که، تمامیت ارضی کشور های عراق، ترکیه و سوریه را با چالش مواجه کرده است. به نحوی که ترکیه و عراق با داشتن جمعیت زیادی از اکراد سالیان زیادی است که، درگیر جنگ قومیتی بوده اند، و سوریه نیز با دارا بودن جمعیتی در خور توجه از اکراد در کشور خود همواره در پی خاموش کردن صدای آنان بوده و ایران نیز در این زمینه با برخی نا آرامی ها - البته نه به شدت کشورهای سابق الذکر- رو برو بوده است.

با حمله ایالت متحده به عراق در سال ۲۰۰۳ و اشغال این کشور از سوی این کشور و کشورهای ائتلاف و در نتیجه باز شدن فضای سیاسی-امنیتی عراق، این کردها بودند که با بارش گرفتن بارقه های امید فضا را برای نیل به اهداف خود در راستای کسب استقلال را فراهم شده، برآورد کردند. آنان با تلاش برای به دست گرفتن نقش های کلیدی در حکومت جدید عراق، پایه های خود مختاری را چه به لحاظ احساسی با ذکر سوابق مبارزاتی خود و چه به لحاظ قانونی با گنجاندن اختیارات وسیع در قانون اساسی جدید عراق؛ گامهای بلندی را برای تحقق اهدافشان را برداشتند. و تحقق این امر معادلات این منطقه را با تغییراتی مواجه نموده است.

پیشینه تحقیق:

در رابطه با سیاست های اسرائیل در کشورهای دیگر از جمله خاورمیانه برخی نویسندگان خارجی همچون "بلک یان" در "کتاب جنگ های نهانی اسرائیل" و نیز افرادی همچون "محمد تقی پور" در کتاب "استراتژی پیرامونی اسرائیل" مطالبی را در مورد اهداف و برنامه های این رژیم بیان می کنند و در رابطه با حضور اسرائیل در کردستان "خسروی" و "میر محمدی" در "کتاب خاورمیانه ۲" به موضوعاتی در رابطه با فعالیت های اسرائیل در اقلیم کردستان اشاره می کنند.

اما در رابطه با موضوعات قومیت کرد در ایران "احمدی" در کتاب "قومیت و قوم گرایی در ایران" مطالبی در مورد قوم کرد، صرف نظر از تبعات تحرکات آنان را اشاره می کند و "جلایی پور" در رابطه با علل تداوم بحران در کردستان مسائلی در مورد بررسی قرار می دهد.

اهمیت موضوع:

اهمیت بحث در این موضوع محقق است که، گسترش اختیارات کردستان عراق به لحاظ قانونی، پتانسیل های مالی و منابع استراتژیک غنی نفت، روابط خارجی این سرزمین با قدرت های فرا منطقه ای داعیه های قدیمی این اقلیم، مبنی بر ایجاد کردستان بزرگ؛ همگی زمینه ساز تهدیداتی را برای کشورمان فراهم کرده است.

اقلیم کردستان عراق با گذشته پر فراز و نشیب درگیری های زیادی را پس از جنگ اول جهانی با حکومت مرکزی داشته است، از این رو آنان از گذشته برای کسب حمایت تسلیحاتی به دنبال پیدا کردن همپیمان، تلاش وافری را انجام دادند، اما در جلب نظر کشورها و اقوام همسایه ناکام مانده اند. لذا برای تقویت جبهه خود زمینه همکاری با رژیم صهیونیستی را مناسب دیده و برای تأمین نیازهای تسلیحاتی و لجستیکی خود به این رژیم متکی شدند و رژیم صهیونیستی نیز با برآورد راهبردی منطقه مورد بحث، آن منطقه را برای تحقق «استراتژی پیرامونی» فضا را برای حضور و نفوذ در این منطقه مغتنم شمرده و در طول زمان، فعالیت خود را در این حوزه جغرافیایی را گسترش داده است؛ به نحوی که این فعالیت ها پس از تحولات اخیر عراق تقویت شده است.

باتوجه به دشمنی دیرینه جمهوری اسلامی ایران با این رژیم، آنان با استفاده از فضای کردستان عراق دست به اقداماتی ضد امنیتی علیه جمهوری اسلامی ایران زده و برای رسیدن به اهداف خود در راستای دشمنی با ایران اقدام به جاسوسی، ترور و خرابکاری کرده اند.

روی دیگر اهمیت این موضوع، مسئله تقویت احساسات ناسیونالیسم قومی در بین اکراد منطقه به خصوص در بین کردهای ساکن در کشورمان و احساس پیوند بیش از پیش با اکراد اقلیم کردستان عراق پس گسترش اختیارات و احتمال استقلال آن اقلیم می باشد.

لازم به ذکر است که وجود هدف نسبتاً مشترک بین گروهی از افراد، همزاد پنداری را بین فرد فرد آن گروه تقویت می کند و در نتیجه انگیزه را برای رسیدن به آن هدف تقویت می شود. قومیت مشترک بین کردهای ایران و کردهای عراق و زمینه مشترک آنها در مقوله هویت قومی تهدیداتی را پس از تحولات اخیر کردستان ایجاد کرده است.

شادی و پایکوبی کردهای ایران پس از انتخاب طالبانی به ریاست جمهوری عراق و نیز تصویب قانون اساسی عراق مشتمل بر، به رسمیت شناختن حقوق قومیتی این شائبه را القا کرده است که، این مسئله با تحریک احساسات قوم گرایانه فضای ملتهب گونه ای را در مناطق کرد نشین کشورمان ایجاد کند.

نوآوری پژوهش:

در این موضوع افرادی همچون حافظ نیا و پیشگاهی فرد، مقالاتی را به رشته تحریر در آورده اند. اما هر یک از آن ها از منظری خاص به این مسئله نگاه کرده است. حافظ نیا از منظر ژئوپلتیکی و پیشگاهی فرد از منظر تطبیقی قوانین جمهوری اسلامی ایران با قانون اساسی عراق مبنی بر حقوق قومیت ها مسئله را مورد بررسی قرار داده است، اما این پژوهش سعی کرده است با تجمیع این ابعاد از سویی و نیز بررسی تهدیدات امنیتی ناشی از حضور اسرائیل در این منطقه از سویی دیگر، مسئله را مورد بررسی قرار دهد.

سؤال اصلی:

این پژوهش در پی پاسخگویی به این پرسش است که تحولات اخیر کردستان عراق چه تأثیرات امنیتی بر جمهوری اسلامی ایران خواهد گذاشت؟

فرضیه پژوهش:

با توجه به نفوذ اسرائیل در منطقه کردستان عراق از سویی و نیز تأثیر پذیری کردهای ایران از کردهای عراق از سوی دیگر فرضیه پژوهش بدین نحو تدوین می شود که تحولات اخیر کردستان عراق امنیت جمهوری اسلامی ایران را با چالش مواجه خواهد کرد.

روش تحقیق:

بر روش تحقیق در این پژوهش مبتنی بر روش علی-تبیینی است.

سازماندهی پژوهش:

این پژوهش در سه بخش ارائه می گردد؛ در بخش اول کلیات بحث مربوط به ماهیت، وضعیت جغرافیایی و پیشینه تاریخی کردها و نیز تعریف هویت و قومیت در رابطه با قوم کرد بیان می شود و در بخش دوم ابعاد و سابقه حضور اسرائیل در کردستان عراق و نیز اهداف و فعالیت های این رژیم در اقلیم مذکور مورد بحث و بررسی قرار می گیرد و در بخش سوم ابعاد تأثیر پذیری اکراد ایران از کردهای عراق و نیز پیامد های امنیتی این تحولات بر جمهوری اسلامی ایران مورد مذاقه قرار خواهد گرفت

بخش اول:

کلیات

فصل اول :

قوم و قومیت

۱-۱- تعریف قومیت

به لحاظ ریشه‌شناسی، قوم و قومیت از واژه یونانی «Ethnos»، که به تفاوت‌ها و تمایزات میان مردم اشاره دارد؛ مشتق شده است. یک گروه قومی اجتماع کوچکی از انسانها در جامعه‌ای بزرگتر است که به صورت «واقعی» یا «احساسی و ادراکی» دارای اصل و نسب مشترک، خاطرات مشترک و گذشته تاریخی، فرهنگی مشترک است. (مقصودی، ۱۳۸۰: ۲۱)

از اهم فاکتورهای یک گروه قومی، وجود یک تبار مشترک هر چند واقعی یا خیالی، خاطراتی به جای مانده از گذشته‌های به هم پیوسته مشترک که بر بنیان عناصر نمادی مانند زبان و مذهب است می‌باشد (یوسفی-اصغرپور، ۱۳۸۸: ۱۲۷)

«کوزولف» قوم‌شناس معروف بر این اعتقاد است که، قوم یک سازمان اجتماعی تشکیل یافته بر پهنه سرزمین معینی قرار گرفته است و شامل افرادی می‌شود که در طول تاریخ دارای زبان، ویژگیهای فرهنگی و ارزشهای اجتماعی و سنت‌های مشترک می‌باشد، اما امروز به دنبال در هم آمیختگی ملت‌ها دیگر به عنوان شاخصی برای پیوندهای قومی محسوب نمی‌شود (احمدی پور و دیگران، ۱۳۸۹: ۳۸)

توجه به این مهم ضروری به نظر می‌رسد که اعضای گروه قومی از تعلقشان به گروه آگاهی دارند و این آگاهی نیز در کشاکش تصور آنها از دیگران شکل می‌گیرد. به عبارت دیگر تصور «ما» در نزد گروه‌های قومی در پرتو تصور آنان از دیگران شکل می‌گیرد و به عبارت بهتر اعضای یک گروه قومی به طور مداوم توسط دو مجموعه نیروی پویا احاطه می‌شود، مجموعه نیروهای داخلی که سبب تثبیت و دوام «ما بودن» می‌شوند و مجموعه نیروهای بیرونی که سبب تشکیل و تعیین «آنها بودن» میشوند. (یوسفی-اصغر پور، همان)

الطائی قومیت را بر این اساس تعریف می‌کند که «قوم گروهی انسانی-نژادی است که از زبان و فرهنگ و روش زندگی و تمنیات گروهی ویژه‌ای در چهارچوب {چارچوب} یک بزرگ نژادی خود برخوردار است، به قسمتی که حتی از دیگر گروه‌های نژادی خود قابل تشخیص و تفکیک می‌گردد. (الطائی، ۱۳۷۸: ۱۵۸)

بنابراین باید گفته شود که قومیت یک پدیده فرهنگی-اجتماعی است و اقوام نیز بر اساس تفاوت‌های فرهنگی و اجتماعی از یکدیگر متمایز می‌شوند. (یوسفی، ۱۳۸۰: ۱۵)

۲-۱- شاخصهای قومی

مهمترین ممیزه قوم و قومیت در ابعاد فرهنگی آن نهفته است و گروه‌های قومی بر بنیاد مواریث و شناسه‌های فرهنگی نظیر زبان، مذهب، آداب، و رسوم و پیشینه تاریخی شکل می‌گیرد و ادراک قومیت با ابتدای بر فهم هویت قومی میسر است، این فهم می‌تواند دارای خاستگاه «واقعی» و یا «احساسی» باشد ولی در هر صورت از دل‌بستگی و تعلق خاطر نسبت به گروه قومی حکایت دارد.